

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשס"ט

פרשת לך לך

א. אור החיים.

יב

פרק יב' פסוק א': (א) ויאמר ה' אל אברהם וגו'. טעם שדבר אליו ה' קדם הראות לו מה שלא עשה פן בכל הנבראים, כי טעמים בדבר, או להיות שהוא עליו השלום נשתדל בהפכת בוראו מה שלא עשה אדם זולתו וכן חמש שנים הפיר את בוראו מעצמו בהתחכמותו (נדריים לב). לזה לא הצרף להגלות אליו אלא אמר אליו דברותיו וכבר הכר אצלו המדבר. או אפשר כי להיותו אדם ראשון בקדשה אשר בעשרה דורות שקדמוהו לא היה אדם שהכיר אלהותו ודבר אתו אלהים לזה נהג ה' עמו בסדר זה שלא הראה שכינתו אליו עד שפחן אותו אם מקים גזרותיו ולאחר שקים דבריו והלך לו מארצו וכו' אז נגלה אליו דכתיב (פסוק ז) ויבא ה' אל אברהם מה שאין פן שאר הנבראים שכבר קדמה ונשתקעה האמונה בלבם מאברהם והשרשו בקדשה היה נגלה להם תחלה. וצא ולמד מאבות ומשה בסנה.

ודרך זה מסכים לדברי רבותינו ז"ל (ב"ר פל"ט) שהעמידו פסוק (תהלים מה) שמעי בת וראי וגו' באברהם אבינו בתחלה שמעי והוא אומר ויאמר ה' אל וגו' ואחר כך נגלה אליו ויבא וגו' והוא אומר וראי. ולא היו שניהם שכינה וראיה כאחת אלא בהפסק ביניהם. ולזה לא אמר הכתוב שמעי וראי בת או בת שמעי וראי והפסיק בין שמעי וראי:

לך מארצך וגו'. אחר שאמר בארצך אין מקום לומר ממולדתך כי בצאתי מארצו הנה הוא יוצא גם ממולדתו:

אכן הטעם הוא להיות כי בערף צער הפרדה קטן הוא צער פרדתו בארצו בפרדת מולדתו ופרדתו ממולדתו מפרדתו מבית אביו לזה סדר ההדרגות ממשטה לכעלה. ולטל שקר על כל פרט ופרט, בדרך אומרו (לממן כב ב) את בנך וגו' כי ה' ישפדל להטיב ברוח הוא לאוהביו:

אור

1. מהי השאלה שפרשנו מנסה להתמודד איתה?
2. מתי תשובות אפשריות מוצא פרשנו לכן, התוכל למנותן ולהסבירן?
3. כמה שונה כמק אברהם מכל שאר הנביאים?
4. פרשנו מצאה קושי בסדר הזכרת המקומות מהם נתמקד אברהם לצאת, כמה זה לא לפי ההליון?
5. מה מצאנו?

* * *

[ו] ויבא ה' אל אברהם. מה שלא נראה אליו ה' מיד פשאר לו "לך לך מארצך", לפי שאז היה עדין בחוזה לארץ כדעת הרב אברהם אבן עזרא, ובחוצה לארץ אין שכינתו יתברך נגלה, וראיה מיונה (מכילתא בא יבד). ואם פן לא נראה אליו שם ה' במראה, כי אם קול דברים לבד היה

ב. בלי יקר.

פרק יב' פסוק ז':

שומע, ועל פן לא פנה שם מזבח, רק "לה' הנראה אליו", אבל בעוד שלא היה נראה אליו, לא רצה לבנות מזבח במקום שאין השכינה שורה. וזהו שאמר במשה: "כי יאמרו לא נראה אליך ה'" (שמות דא), כי אין דרכו להתראות בחוזה לארץ, וכונה נכחישו לומר שגם קול לא שמעו.

לר לר

1. על איזה קושי אחפש פרשנו מצנה?
2. מהי תשובתו?
3. מה בדיוק הראיה מיונה?
4. מתי ולמה פנה אברהם מלכח?
5. מה קרה אצל משה ומה זה שייך לכאן?

* * *

ג. תוספת ברכה.

פרק יב' פסוק יא':

הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את (י"ב י"א)
 רש"י כאן מביא מדרש אגדה. עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם,
 ועכשיו הכיר בה ע"י מעשה. עכ"ל. ולא פרש המעשה. אבל מפורש באגדה,
 שעברו את הנחר וגלתה שוקה, ומתוך כך הכיר ביפיה. ע"כ.
 תראה דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך דמיך
 ויצא. בפסוק והנה היא לאה (כ"ט כ"ה) - כי בדבר ילא נידע תהילה אוכר
 „הנה” (וגם אנחנו הרחבנו בחידושי כלל זה והבאנו כמה סמוכים לזה).
 ולכן מדאמר: הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, ניתבאר, דעד השתא
 לא ידע זה. וקרוב לומר דזו כונת הגמרא בב"ב (ט"ז א') על פסוק זה,
 הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את מכלל דמעיקרא לא הוי ידע, וזולת
 החידוש ממשמעות המלה „הנה” שמורה על דבר חדש אין באור לדברי
 הגמרא „מכלל דמעיקרא לא הוי ידע”, כי מאין נוכח זה, ועם חידושי זה
 הדברים מאירים.

ואמנם יש להעיר בענין זה לפי המקובל שקיים אברהם כל המצות ואפילו
 מצות דרבנן (עיין יומא כ"ח ב') איך זה נשא את שרה טרם הכיר בה, והלא
 אמרו, אסור לקדש את האשה עד שיראנה (קדושין מ"א א').
 ואפשר לומר בישוב דבר זה, כי הן טעם איסור זה פירשו בגמרא, שמה
 יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, והוא, כפי האגדות הנזכרות, הי' בטוח
 במדת צדקתו שלעולם לא יסתכל בה. ואם כן לא יכון אליו איסור זה, אחרי
 שבטל טעמו.

ודע, כי במה שנתבאר מצניעות מדותיו של אברהם שלא להסתכל גם
 בקרוב לו — עפ"י זה מצאתי פתרון למה שמצינו בתלמוד כמה פעמים
 ממדותיו של יוב יוסף, אשר בעת התרגשות נפשו מפליאה עצומה קרא
 ברגש ובתמהון „מארי דאברהם” (ראה שבת כ"ב א' ובמצוין שם במסורת
 הש"ס) ולא מצינו קריאה זו לשום אחד מן החכמים זולתו.

אך הנה הובא בר"ן דקדושין (בדפי הגמרא, דף ל"א א') בשם אגדות,
 דלרב יוסף הי' מדון זה שהי' זהיר מלהסתכל חוץ לד' אמותיו, וגם עשה
 לתכלית זו תחבולה בעיניו, ולפי שמתבאר כאן נמדה זו באברהם, וגם כי
 מבואר במ"ר פרשה וירא (פרשה נ"ג) שנתקיים בו עוצם עיניו מראות ברע
 שעפ"י מניעת הסתכלותו מרהוק לא ראה במעשיו של ישמעאל — אם כן הי'
 ברב יוסף ממדותיו של אברהם, ולכן הי' רגיל בהתרגשות נפשו לקרוא
 בשמו „מארי דאברהם”.

אלות

1. לכאורה מה הקושי בפסוק המצריך ביאור?
2. מה הקושי על רש"י וא"כ המדרש צונה על כך?
3. מה השאלה על התנהגות אברהם בקיום מצוות ומה התשובה לכך?
4. מה קרה עם רב יוסף וא"כ צנינו צונה על כך?

* * *

(יג) אחתי את. יכלה הסכס בדעתך הסכמה אומית לנלי היותך

ד. הכתב והקבלה.

פרק יב' פסוק יג':

לי עוד לאשה רק כאחתי ופניה וציה לא תהיה מלך ציאת איסור כלל, ואליז את נפשי ונמות.
 כי אין לדמות ענין האישות שהיה נהג קודם מ"ת למה שאחריו, כי קודם מ"ת היה אדם סוגע
 אשה נשוק אס רלה הוא והיא להנשא ונכניסה לתוך ביתו וזעולה צינו וצין עלמו ותהיה לו לאשה
 (כמו שכתוב הרמזים ריש הלכות אישות), גם אז לא היה נהג הנידושין נשטר כריתות, רק נשיליאנה
 ונציתו וישלחנה לעלמה או משלחל היא מתחת רשותו ותלך לה, ואין הדבר תלוי זו לצד חלל
 כ"ז שירלה הוא או היא לפרוש זה מזה פורשין (כמ"ש הרמזים פ"ט מנולכים ה"ח), והוא מוצר
 פ"ח שאין להם לנני נח גרושין או שנייהם ונגרשין זח"ז אשתו ונגרשתו וכ"ה צירושלני, הנה צזה
 עלת אברהם היא נכונה ונאל, כי לא היה דרך אחרת לפניו להגיל את נפשו וממות ולהגילה גם
 היא ונעשות זה המצוינות, כי גם אם הערה למות נפשו צזה לא היה מגילה מלהעלותה, לכן
 התיעץ עם שרה אשתו שנהלקמה צע"כ לחמד הנבלים, יתרו שניהם להחיר קשור האישות והנשואין
 שצנייהן ולא תהיה רק פניה המותרת לכל העולם: ואף שכלל התורה שומר את התורה כמקונה,

לר לר

צחר צזה להחנהג כדן צני כח, כי לא היה ונלוזה צנלות החורה וכמו שנסא יעקב שחי אחיות ועמרת נשא דודחו, לפי שראו צעין חכונתם התועליות הגדולות שיתילדו וזה (כח"ש צק) נפש החיים למר"ח וולאזין צבער חי פכ"ח), ככה שינה חברהם צזה להחנהג כדן מלות צני נח להללת נפשו, ועוד שלא היה לו מוקום קצוע לישצ צו, כי כל פעם היה נוסע ומוקום למוקום, לא היה אפשר לו להחנהג צכל פעם עפ"י ד"ת לפוטרה צגט ולהחזירה, לכן עשה עכ"פ מה שמחויצ צו מדין צני, וכח"ש (וירא כי י"ג) ואמר לה וגוי אל כל המוקום אשר נצוא שמה אמרי לי אחי הוא, וצאנת כשלא היה לו קצות המונעות כאשר צח עליו הלוי לשמוע צקול שרה, ולגרש את את הגר החנהג כד"ת, ככתוב (וירא כ"ח י"ד) וישלחה שחרגם צו יצ"ע ופערה צגיטא, ולפי שלא היחה שרה ומגרשת רק מדין צני לא נד"ת, לכן החתם צציומלך לאמר לו, והיא צעולת צעל:

אלה

1. *אל אינה קושי או קשיי מנסה פרשנו לצנות?*
2. *מה גדיוק ביקש אברהם משרה ומה זה הציף אותו או אותה?*
3. *מה ההבדל בין בני נח לבין מצוות התורה בצנייני אישות?*
4. *מה הדומאות מיצקא וצארט מאעלות את הצנין?*
5. *מתי אברהם השתאם ב"טריק" זה ומתי ולמה לא צה כן?*
6. *מה המקרה עם אבימלך היה שנה?*

* * *

ה. העמק דבר.

פרק יב' פסוקים יז-כ"ב:

וכדאי' בע"ז ח' דשני אלפים תורה התחלתו מעת שהי' ח"א בן נ"ב. ואי' ברצה שהיה צכל לילת יושצ והוגה ומעיין עד שהיו כליוהיו נוצעות תורה. ומש"ה חפ"ג שהיה מושגה צפרנסה וצבלום וכבוד מכ"מ כל הספורים צחו שצח צכת החבר להכות כל קמיו צדרך נפלא. יחזק הצטיין צעבודה שהי' עולה תמה. וצילקוט פ' שלח חי' שהי' יחזק שקוע תמיד צתפלה שהיא במקום עבודה. ע"כ צחו כל הספורים שהצטיין ההשגחה עליו צפרנסה כאשר יצואר. יעקב הצטיין צנת"ח למעלה הטבע תלמיד כמו צאופן שמירת אלן לצן. ועוד יצואר צמקומו. ע"כ הצטיין ההשגחה עליו צצנירה שלום למעלה מה"ס. וע' צכ' שמות ג' ו' עוד צזה הרה. וחז"ל ראו והתבוננו עכ"ל ואמרו צצכחים דפ"ח דח"א קרה להר הצית מקום ההשגחה ית' הר. ויחזק קרהו שדה ויעקב קרהו בית. היינו משום דח"ה ראה משם השגחה צמלחמה ע"כ המוביל להר שהיה מסוגל לנינוח כחש"ה דברים ל"ג י"ס). ויחזק ראה משם שפע צפרנסה צ"כ כחשו צשם שדה. ויעקב כנהו צשם בית שהיה צאורס לשלום לדרים צו יחד (א) כ"ל יצואר עוד צכל ענין וכפור צצלות ה'. נסוב למקרה שחנו עומדים. דכצביל שרה הי' אפשר להגיל צלי עשים אלל צצביל שהיתה חשת חברים צה המלאך צנגעים להכות:

(וי) אשת אברם. הוא מיוחר וכי צצביל שרה וזכותה לא הי' כדאי לנס. חכן אומר לך צכל תבין אותו צכל פרשיות הצלות צספר הישר של חברהם יחזק ויעקב שצח ללמדנו כח שלשה עמודי ההשגחה הפרטית תורה ועבודה וגמ"ח. וכל אחד מהם הוא סגולה להשגחה צפרט אחד. היינו תורה נקראת חבר וכמו דכתיב הגור חרבך של ירך וגו' ופירשו צצבת ד"ס ההוא צד"ת כתיב. והוא צח להיות כלי מלחמה לנושאינו נגד כל מיני מלחמה. הן מלחמת תנופה או מלחמת יס"ר או מלחמת חולאים ומסורים כאשר יצואר עוד להלן כ"ו ה' שעל כן נקראת החורה משמרת שהיא השמירה מכל רע. עבודה מביאה צפרנסה לעולם וכמו שכתבנו לעיל צ' ה' ולהלן ע"פ' ובכ"ח. גמ"ח נוצר שלום כמו שכתבאר ריש פ' נח צבר"ד. ובכ"מ. הנה עוד יצואר (דברים ה' ב') שהקב"ה מתנבצ בהשגחתו צשני אופנים. פעם צדרך הטבע וצשימת עין להטבע הטבע למרכז הרעון. ופעם צדרך תפארת למעלה מה"ס ממש. וזה תלוי צכת במקבל. צחוהו פנים שהאדם מתחלך לפני ה' כך ההשגחה מצבת עליו צזה הפנים. מעתה יש לדעת עוד דחפ"ג שהאבות שלשתם עסקו צשלשה עמודי ההשגחה אלל מכ"מ כל ח' מהם הצטיין צעמוד ח' חברהם צחורה שהיא הראשון שהחל להיות עמל צצקידתה כאשר יצואר צצכחה וישמור משמרתו.

אלה

1. *מה מיוחד ולמה?*
2. *פרשנו למה כאן צנין מידות האבות ואופן התנהלותם בצנייני השחה פרטית, מה משמעות הדבר?*
3. *אברהם - תורה שהיא חרב - התוכף להסביר?*
4. *יחזק - עבודה שהיא תפילה, איך זה מתבטא?*
5. *יצקב - צמלחות חסדים למצפה מטבצ האדם? כמה?*
6. *הה שדה, בית - איך זה שייך לכאן ומה מובנת לצנייני?*
7. *פרשנו קובצ כי צקב היות שרה את אברהם היה צריק להביא נצצים, איך הוא מוצא זאת ומה כוונתו בכך?*